

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра соціально-економічної географії і регіоназнавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Віліна ПЕРЕСАДЬКО
“ 28 ” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

рівень вищої освіти	<u>магістр</u>
галузь знань	<u>01. Освіта</u>
спеціальність	<u>014.07. Середня освіта (Географія)</u>
освітня програма	<u>Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота</u>
вид дисципліни	<u>обов'язкова</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«28» серпня 2023 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Людмила Миколаївна НЕМЕЦЬ, д. геогр. н., професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Катерина Юріївна СЕГІДА, д. геогр. н., професор, професор кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства
Протокол № 9 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис) Людмила НЕМЕЦЬ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота»

Гарант освітньо-професійної програми
(підпис) Катерина СЕГІДА
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол № 7 від «28» серпня 2023 р.

Заступник
Голова науково-методичної комісії

(підпис) *Жемеров* ПРАСЮ
Олександр ЖЕМЕРОВ
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Педагогічний менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціальністю 014.07.Середня освіта (Географія) освітньою програмою «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань про управління освітніми системами, їх становлення, функціонування та розвиток, закономірності, принципи та методи управлінської діяльності керівника-менеджера навчального закладу, роль та методи ефективної управлінської діяльності керівника навчального закладу, усвідомлення специфіки школи як соціально-педагогічної системи, підготовка студентів-магістрантів до управлінської та кадрово-педагогічної діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

- систематизація знань про освітні системи, ознайомлення із теоріями менеджменту освіти, принципами, функціями, методами, завданнями менеджменту освіти;
- визначення понять «державне» та «внутрішнє» управління навчальним закладом;
- розкриття сутності процесу управління школою, його складові та етапи;
- характеристика системи управлінської діяльності керівника навчального закладу, аналіз проблем, прогнозування розвитку системи управління;
- вивчення, аналіз розвитку ефективних управлінських моделей в освіті;
- визначення психологічних характеристик сучасного керівника навчального закладу;
- розкриття професійних якостей фахівців в галузі педагогічного менеджменту.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	2-й
Лекції	
12 год.	4 год.
Практичні заняття	
24 год.	6 год.
Лабораторні	
Самостійна робота	
54 год.	80 год.
Індивідуальні завдання:	

1.6. Заплановані результати навчання:

- формування загальних та фахових компетентностей: Здатність розв'язувати комплексні задачі та практичні проблеми в галузі середньої (у т.ч. профільної) освіти (за предметною спеціальністю Географія) та дослідницько-інноваційної діяльності з географії, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних освітніх та географічних знань та професійної практики за умови комплексності та невизначеності умов організації освітньо-виховного процесу в основній (профільній) середній школі (ІК); здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, бути сучасно освіченим, усвідомлювати і оволодівати можливістю навчання впродовж життя (ЗК03); Здатність працювати в команді (ЗК04); навички використання основних способів і засобів міжособистісної комунікації, стилів мовлення, практичний досвід комунікації державною та іноземною мовами в галузі географічної освіти; вміння постійно збагачувати власне мовлення (ЗК05); Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально і свідомо (ЗК08); Здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК09); Уміння виробляти власну стратегію і тактику професійної поведінки, діяльності з урахуванням інтересів колективу (ЗК10); Усвідомлення суспільної значущості своєї педагогічної діяльності та відповідальності, здатність здійснювати професійну саморегуляцію, а також продовжувати навчання та вдосконалення своїх знань й умінь із значним ступенем автономії (СК08); Здатність до комунікації зі спільнотами, уміння організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, здатність аргументовано переконувати колег у правильності пропонованого рішення, вміння донести до інших свою позицію (СК09); Здатність комплексно планувати, організувати та здійснювати навчальні проєкти, вести аналітичну звітну документацію та презентації (СК10); Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України, її окремих адміністративних одиниць (ПК06);

- забезпечення досягнення наступних програмних результатів навчання: Володіє основами професійної культури при підготовці та редагуванні текстів державною мовою з предметної спеціальності, знаннями про ведення ділової документації у різних типах закладів середньої та позашкільної освіти (ПР01); Здатний висловлювати власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються; знає та розуміє особливості навчання різноманітних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів (ПР04); Має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності (ПР06); Уміє застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності, застосовувати державну та іноземну мови у професійній діяльності (ПР07); Здатний цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва (ПР11); Володіє знаннями про організацію, управління, нормативно-правове забезпечення, соціально-економічні та культурні умови діяльності в освітніх установах (ПР12); Здатний самостійно організувати процес навчання упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності предметні компетентності, що здобуті під час навчання (ПР13); Володіє критичним осмисленням проблем у навчанні та/або професійній діяльності на межі предметних галузей (ПР14);

- розуміння сутності управління; сфери і типів управління; теорій управління та педагогічного менеджменту, особливості управління освітніми організаціями та навчальними

зкладами; зарубіжні та вітчизняні теорії управління та педагогічного менеджменту; сутності процесу управління, функції, методи, принципи, методи педагогічного менеджменту, принципів державної політики в галузі освіти; знання про систему освіти України; її керуюча та керована підсистеми; система державного управління навчальним закладом, міжнародні, державні та регіональні законодавчі документи, нормативні локальні акти школи, які визначають стратегію розвитку та життєдіяльності системи освіти; функції внутрішнього управління навчальним закладом, роль керівника в управлінській системі освіти, компоненти портрету сучасного керівника освітнього закладу на основі концепції особистісно орієнтованої освіти; нові технології управління освітою, інновації системі освіти; форми підвищення кваліфікації та атестації педагогічних кадрів;

- уміння аналізувати політику Української держави щодо розвитку освіти, аналізувати, відзначати, ефективні управлінські моделі в освітніх шляхах, користуватись визначеннями та змістом теорії освітніх систем, визначати мету, завдання та методи управлінської діяльності керівника навчального закладу, застосовувати на практиці ефективні управлінські моделі та технології в діяльності навчального закладу, планувати, моделювати та аналізувати педагогічний процес, здійснювати психолого-педагогічну діагностику і проектувати педагогічну ситуацію, раціонально вибирати оптимальні форми управління, творчо вирішувати педагогічні задачі, вивчати і накопичувати професійно-педагогічний досвід управління системою освіти, спостерігати, виявляти, узагальнювати та оцінювати результати управління системою освіти, аналізувати структуру школи як соціально-педагогічної системи; користуватись теорією комунікацій спілкування, вибудовувати власний імідж успішного менеджера та імідж керівника, постійно підвищувати свою педагогічну культуру; використовувати досягнення педагогічної науки і практики у власній діяльності, складати орієнтовні плани розвитку середніх навчальних закладів різних типів, аналізувати дії керівників навчального закладу, які є успішними менеджерами освіти і своєю діяльністю сприяли успішному розвитку закладу;

- оволодіння методами аналізу, проектування та розробки ефективних освітніх систем; аналізу власної професійно-педагогічної діяльності та вибору оптимальної стратегії підвищення своєї кваліфікації; використання сучасних технологій управління педагогічним колективом; технологією використання знань в організації навчального процесу; індивідуальними і груповими технологіями прийняття рішень в управлінні; управлінською культурою; мотивацією до здійснення управлінської діяльності та бажанням до підвищення кваліфікації.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Менеджмент у системі освіти: становлення, стан, напрями

Тема 1.1. *Поняття управління та педагогічного менеджменту, його функції та принципи.* Менеджмент як наука, його предмет, мета, завдання. Професійність викладача як проблема педагогічного менеджменту. Елементи організації і процесу управління. Визначення основних понять: «організація», «менеджер», «управлінська діяльність», «структура управління», «функції менеджменту». Системний підхід його суть та значення в педагогічному менеджменті. Стилі керівництва та їх характеристика: авторитарний, демократичний, ліберальний. Основні підходи і школи розвитку сучасного менеджменту (короткий історичний огляд). Системний підхід як методологічна основа сучасного управління. Основні положення системного підходу в у правлінні освітою. Процесуальний

(стадіальний) і системний підходи до технології управління. Види системної управлінської діяльності (функції), за допомогою яких реалізуються конкретні і загальні цілі управління. Функції (основні функціональні компоненти) педагогічного менеджменту. Педагогічний аналіз. Цілепокладання і планування. Основні характеристики програмно-цільового підходу. Співвідношення мети і засобу в управлінні. Вимоги конкретності і діагностується цілей управління. Організація. Регулювання і контроль. Принципи управління як складова загальнонаукової методології. Загальні принципи управління. Принципи педагогічного менеджменту. Принципи наукової організації педагогічної і управлінської праці. Принципи аналітичної діяльності менеджера освітнього процесу. Принципи. Специфічні принципи управління освітньою системою. Принципи державної політики в галузі освіти.

Тема 1.2. Система управління освіти в Україні. Регламентація діяльності загальноосвітньої установи в Законі про освіту. «Закон про середню освіту» та функціонування середньої освіти в Україні. Принципи середньої освіти. Типове положення про загальноосвітню установу. Структура навчальних закладів. Структура державного управління середньою освітою. Зміст діяльності загальноосвітніх середніх закладів нового типу (ліцеї, гімназії). Нормативні акти, що регулюють діяльність загальноосвітньої школи в умовах модернізації української освіти. Трудове законодавство як основа трудових стосунків в загальноосвітній установі. Локальні акти загальноосвітньої установи. Статут освітньої установи, його розробка, затвердження та коригування. Документація, доповнююча статут освітньої установи. Документи, що регламентують організацію роботи освітньої установи. Проблеми та зміни в системі середньої освіти.

Розділ 2. Управління навчальним закладом. Керівник навчального закладу

Тема 2.1. Навчальний заклад як об'єкт управління. Вироблення і прийняття управлінських рішень. Інформаційне забезпечення процесу управління. Прямий і опосередкований шляхи управління. Принципи освітньої політики України. Державні органи управління системою загальної середньої освіти. Типи загальних навчальних закладів. Загальноосвітні програми. Функціональні обов'язки посадових осіб загальноосвітніх навчальних закладів. Загальні принципи управління загальноосвітніми навчальними закладами. Поняття педагогічної системи. Відкриті та закриті педагогічні системи. Умови існування педагогічних систем. Структурні компоненти педагогічного процесу. Школа як педагогічна система. Школа як об'єкт управління.

Тема 2.2. Управлінська діяльність керівника навчального закладу. Роль та функції адміністратора в системі освіти. Вимоги до характерологічних, особистісних, професійних рис керівника. Стиль керівництва. Сутність і структура управлінської культури менеджера освіти. Зміст її компонентів: аксіологічного, технологічного, особистісно-творчого. Управлінська культура менеджера освіти, як сукупність цінностей управління та педагогічних цінностей. Особистісна культура керівника навчального закладу. Імідж керівника. Лідерство в структурі керівника. Стиль ділового спілкування.

Тема 2.3. Підвищення кваліфікації та атестація педагогічних кадрів. Аналіз результатів діагностичних досліджень атестаційних матеріалів. Карта професійно значимих властивостей педагога як модель трьох рівнів його професійності. Діагностика особистості викладача і моніторинг його освітньої діяльності. Форми підвищення кваліфікації та перепідготовки. Програмно-цільове планування підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Порядок атестації педагогічних і керівних кадрів. Характеристика кваліфікаційних категорій педагогічних кадрів. Педагогічна самоосвіта як індивідуальний процес підвищення кваліфікації.

Тема 2.4. Інноваційний підхід у педагогічному менеджменті. Інновації в системі освіти. Участь освітніх закладів в інноваційних процесах. Особливості освітнього закладу, який працює в інноваційному режимі. Посилення додаткових функцій менеджменту в умовах управління інноваціями. Методи інноваційного менеджменту в освітніх закладах. Проектування інноваційного розвитку освітнього закладу. Інноваційний менеджмент як фактор суспільного прогресу. Особливості інноваційного педагогічного менеджменту. Інноваційний процес як процес удосконалення освітньої практики на основі нововведень. Передумови сучасного інноваційного процесу в освіті. Рушійні сили, протиріччя та логіка інноваційного процесу в освіті. Різноманітність та класифікація інновацій в освіті. Основні критерії інновацій в освіті: новизна, оптимальність, результативність, можливість застосування в масовій практиці. Основні етапи розвитку інновацій в системі освіти.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Менеджмент у системі освіти: становлення, стан, напрями												
Тема 1.1. Поняття управління та педагогічного менеджменту, його функції та принципи.	15	2	4			9	15	1	1			13
Тема 1.2. Система управління освіти в Україні.	15	2	4			9	15	1	1			13
Усього за розділом 1	30	4	8			18	30	2	2			26
Розділ 2. Управління навчальним закладом. Керівник навчального закладу												
Тема 2.1. Навчальний заклад як об'єкт управління.	15	2	4			9	15	0,5	1			13,5
Тема 2.2. Управлінська діяльність керівника навчального закладу.	15	2	4			9	15	0,5	1			13,5
Тема 2.3. Підвищення кваліфікації та атестація педагогічних кадрів.	15	2	4			9	15	0,5	1			13,5
Тема 2.4. Інноваційний підхід у педагогічному менеджменті.	15	2	4			9	15	0,5	1			13,5
Усього за розділом 2	60	8	16			36	60	2	4			54
Усього годин	90	12	24			54	90	4	6			80

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Менеджмент в освіті. Теорії, закономірності, принципи, функції	2	1
2	Теоретичні основи управління освітніми системами	2	
3	Система управління освіти в Україні. Нормативно-правова база менеджменту освітньої установи.	2	1
4	Особливості управління навчальним закладом та система управління в Україні	2	
5	Школа як педагогічна система і об'єкт управління.	2	1
6	Інформаційне забезпечення внутрішньо шкільного менеджменту та організація внутрішньо шкільного моніторингу	2	
7	Органи управління загальноосвітнього навчального закладу та планування його діяльності	2	1
8	Управлінська діяльність керівника. Вимоги до сучасного менеджера загальноосвітнього навчального закладу	4	
9	Спілкування і конфлікти в педагогічній діяльності.	2	1
10	Інноваційний менеджмент в освітній установі.	2	
11	Поточна контрольна робота	2	1
Усього		24	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	<p>Опрацювання джерел за темою «Поняття управління та педагогічного менеджменту, його функції та принципи», підготовка до практичних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аналіз дефініцій «управління» та «менеджмент» - Витоки, етапи становлення та сучасні школи «управління». - Аналіз дефініцій «менеджмент освіти» та «педагогічний менеджмент» - Зміст, функції та принципи менеджменту освіти. - Аналіз дефініції «освітня система». - Ефективність управління освітніми системами, діяльність керівника, стратегічне і тактичне планування в освіті, система внутрішнього контролю - Рівні менеджменту в освітній установі. 	8	12
2	<p>Опрацювання джерел за темою «Система управління освіти в Україні», підготовка до практичних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аналіз Закону України «Про освіту» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text, визначення змін редакції 2020 року - Аналіз дефініції «система», значення понять «відкрита система» та «закрита система» - Аналіз дефініцій «система освіти», «освітня система», «педагогічна система». - Зміст та структура педагогічного процесу з позицій теорії управління - Аналіз структури та функціонального призначення Міністерства освіти і науки України https://mon.gov.ua/ua ; Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації https://dniokh.gov.ua/; Департаменту освіти Харківської міської ради http://www.kharkivosvita.net.ua/ ; Управління освіти адміністрації Київського району Харківської міської ради http://kievskiy-ruo.edu.kh.ua/ - Аналіз Трудового законодавства https://hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=1289 - Аналіз Типового положення про атестацію педагогічних працівників. Локальні акти загальноосвітньої установи. - Аналіз змісту Статуту освітньої установи. Документація, доповнююча статут освітньої установи. - Взаємодія соціальних інститутів в управлінні освітніми системами - Державно-громадська система управління освітою в Україні. 	8	12
3	<p>Опрацювання літературних джерел за темою «Навчальний заклад як об'єкт управління», підготовка до практичних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аналіз роботи освітньої установи за навчальний рік. 	8	12

	<ul style="list-style-type: none"> - Типи загальних навчальних закладів. - Сутність підготовки та прийняття управлінських рішень у навчальному закладі. - Особливості та етапи управлінського циклу. - Зміст Стратегічного планування. - Річне планування в школі. Основні напрями роботи і розділи річного плану. - Загальні принципи управління загальноосвітніми навчальними закладами. - Аналіз управлінської структури ЗНЗ, функціональні обов'язки кадрових осіб ЗВО. - Аналіз типових навчальних планів ЗНЗ https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv - Аналіз функцій та принципів шкільного менеджменту - Зміст інформаційного забезпечення внутрішнього шкільного менеджменту. 		
4	<p>Опрацювання літературних джерел за темою «Управлінська діяльність керівника навчального закладу», підготовка до практичних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Аналіз дефініції «менеджер» - Роль та функції адміністратора в системі освіти. - Типи менеджерів/керівників, основні стилі менеджменту - Вимоги до сучасного менеджера загальноосвітнього навчального закладу, методи та стилі управління - Аналіз посадових інструкцій та повноважень адміністративно-управлінського персоналу ЗНЗ (директора та його заступників) - Організація роботи педагогічної ради школи. - Організація нарад при директорові і методичних нарад. - Аналіз діяльності та повноважень органів громадського самоврядування ЗНЗ - Аналіз моніторингової діяльності менеджера/керівника - Регулювання взаємовідносин в педагогічному колективі. - Сутність, завдання, види і форми організації методичної роботи в школі 	8	12
5	<p>Опрацювання літературних джерел за темою «Підвищення кваліфікації та атестація педагогічних кадрів», підготовка до практичних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Місце та роль атестації педагогічних працівників у системі внутрішньо шкільного моніторингу - Педагогічна самоосвіта як індивідуальний процес підвищення кваліфікації. - Стилі педагогічного спілкування та їх технологічна характеристика. - Аналіз причин конфліктів, емоціональний і раціональний рівні конфліктів. - Менеджер з проблем конфліктних ситуацій. 	8	12

6	Опрацювання літературних джерел за темою «Інноваційний підхід у педагогічному менеджменті», підготовка до практичних занять: <ul style="list-style-type: none"> - Інновації в освіті - Посилення додаткових функцій менеджменту в умовах управління інноваціями. - Методи інноваційного менеджменту в освітній установі. - Інноваційна діяльність як фактор громадського прогресу. - Аналіз існуючих програм інноваційного розвитку 	8	12
7	Підготовка до контрольної роботи	6	8
Усього		54	80

6. Індивідуальне завдання

Не передбачені

7. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративні;
- репродуктивні;
- проблемного викладу;
- частково-пошукові;
- дослідницькі методи.

8. Методи контролю

- усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне), участь в обговоренні та дискусії;
- перевірка практичних робіт;
- тестове опитування та письмовий контроль.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Підсумкова (екзамен аційна) робота	Сума
Розділ 1			Розділ 2									
ПЗ 1	ПЗ 2	ПЗ 3	ПЗ 4	ПЗ 5	ПЗ 6	ПЗ 7	ПЗ 8-9	ПЗ 10				
5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	60	40	100

ПЗ 1, ПЗ 2, ... – практичні заняття

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Практичне заняття – 5 бали:

- виконання завдань – 3 бали;
- доповіді за темами, відповіді на запитання, участь у дискусії – 2 бали.

Максимальну кількість балів (5 балів) здобувач отримує за умови, якщо завдання виконані повністю та правильно на основі глибоких знань теорії та застосування методики дослідження, продемонстровано творчий підхід до розкриття питання, зауваження до виконаних завдань відсутні. Високі бали (3-4 бали) здобувач отримує за умови, якщо завдання виконані вчасно та повністю, містить несуттєві недоліки, знання достатні. Якщо завдання виконано частково, висновки не аргументовані, у роботі зустрічаються суттєві помилки, знання поверхові або фрагментарні здобувач може отримати бали у діапазоні (1-2 бали). Якщо робота не здана оцінюється у 0 балів.

Контрольна робота, передбачена навчальним планом – 15 балів:

- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 3 *5 бали.

Підсумкова (екзаменаційна) робота – 40 балів:

- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 4 *10 балів.

Максимальну кількість балів (5 та 10 балів відповідно для поточної та підсумкової контрольної роботи) здобувач отримує за умови, якщо питання розкрито повністю та правильно на основі глибоких знань теорії та практики, продемонстровано творчий підхід та висловлені аргументовані власні думки. Високі бали (3-4 та 5-9 балів відповідно для поточної та підсумкової контрольної роботи) здобувач отримує за умови, якщо питання розкрито повністю, але містить несуттєві недоліки, продемонстровані достатні знання. Якщо питання розкрито частково, думки не аргументовані, у роботі зустрічаються суттєві помилки, знання поверхові або фрагментарні здобувач може отримати 1-2 та 1-4 балів відповідно для поточної та підсумкової контрольної роботи). Якщо відповідь відсутня – 0 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література:

1. Немець Л. М. Педагогічний менеджмент: навчально-методичний посібник для студентів першого курсу магістратури спеціальності 014.07. Середня освіта (Географія) освітньо-професійної програми «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота» / Л. М. Немець, К. Ю. Сегіда, М. О. Логвинова. – Харків, 2019. – 86 с.
2. Бабенко Т. Формування особистості менеджера освіти / Т. Бабенко // Директор школи. – 2007. – № 21 – 22. – С. 3-56.
3. Белий В. Сучасний освітній менеджмент: профанація чи впровадження / В.Белий // Відкритий урок. – 2009. - № 6. – С. 8-11.
4. Білова В. Педагогічний менеджмент: поняття і теоретичні засади / В.Білова // Рідна школа. – 2005. – № 2. – С. 26-29.
5. Васильченко В. Фактори формування управлінської культури керівника сучасної школи / В. Васильченко // Управління школою. – 2005. – № 28-29. – С. 16-20.
6. Вашкулат Л. Фінансовий менеджмент / Л.Вашкулат // Директор школи. – 2004. - № 35. – С. 6-12.

7. Ващенко Л. Управління інноваційними процесами [в загальноосвітніх навчальних закладах] / Л.Ващенко // Директор школи. – 2007. - № 23-24. – С. 3-12.
8. Ващенко Л. Управління інноваційним розвитком шкільної освіти / Л.Ващенко // Рідна школа. – 2005. - № 12. – С. 42-45.
9. Ващук С. Ефективні технології управлінської діяльності / С.Ващук // Директор школи. – 2004. - № 40. – С. 4-7.
10. Вікторов В. Нові моделі управління освітою / В.Вікторов // Вища освіта України. – 2005. – № 2. – С. 66-71.
11. Вдовиченко Р. Функціонально-посадові вимоги до професійної управлінської діяльності керівника школи / Р.Вдовиченко // Рідна школа. – 2005. – № 2. – С. 16-20.
12. Волковський С. Особистісно орієнтоване управління загальноосвітніми закладами / С.Волковський // Директор школи. – 2005. – № 2. – С. 2-7.
13. Гамаюнов В. Менеджер навчально-виховного процесу / В.Гамаюнов // Освіта і управління. – 2000. – № 1-2. – С. 89-94.
14. Гладкова В.М. Функції управлінської діяльності менеджера освітньої установи / В.М.Гладкова, Ю.В.Федотова // Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць – Полтава, 2009. – Вип. 6. – С. 263-266.
15. Гнатюк Д. Системний підхід у практиці управління школою / Д.Гнатюк // Директор школи. – 2008. – № 9. – С. 47-64.
16. Гнатюк Д. Шкільний менеджмент / Д.Гнатюк // Директор школи. – 2005. – № 42. – С.7-11.
Гнатюк Д. Практика шкільного менеджменту / Д.Гнатюк // Підручник для Директора. – 2004. – № 5 – 6. – С. 84-96.
17. Громовий В. Менеджмент інновацій: Управління школою / В. Громовий // Директор школи. – 2002. – № 37. – С. 2-4.
18. Головнєва І.В. Актуальні напрями застосування нового підходу до управління в освіті / І.В.Головнєва // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 4. – С. 44-51.
19. Горяєва О. Наукові основи педагогічної експертизи як механізму управління навчальним закладом / О.Горяєва // Управління школою. – 2005. – № 19-21. – С. 71-75.
20. Губа А. Освітній менеджмент як складова сучасної педагогічної культури / А.Губа // Новий колегіум. – 2007. – № 5. – С. 33-35.
21. Даценко О. Моделювання в теорії та практиці управління освітніми організаціями / О.Даценко // Директор школи. – 2008. – № 22. – С. 3-13.
22. Діденко А. Маркетингова концепція освіти / А.Діденко // Управління освітою. – 2002. – № 12. – С. 2-4.
23. Дмитрук А. Соціонічні особливості менеджменту керівників освітніх закладів / А.Дмитрук // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 3. – С. 65-68.
24. Дьяченко Б. Менеджмент освіти: оптимістична філософія управління / Б.Дьяченко, Т.Сорочан // Управління освітою. – 2002. – № 10. – С. 3-5.
25. Єльнікова Г. Освітній моніторинг в управлінні загальною середньою освітою / Г.Єльнікова // Управління школою. – 2007. – № 24. – С. 3-8.
26. Жерносек І. Науково-методична управлінська культура керівника ЗНЗ / І.Жерносек // Шлях освіти. – 2008. – № 3. – С. 23-31.
27. Живаєва Т. Управління персоналом гімназії / Т.Живаєва, Ж.Левицька // Директор школи. – 2006. – № 14. – С. 3-20.
28. Заєць О. Основні завдання управління освітою / Ольга Заєць // Вища освіта України. – 2008. – № 2. – С. 52-61.
29. Заєць О. Поняття «управління освітою»: проблема визначення / Ольга Заєць // Рідна школа. – 2008. – № 6. – С. 34-37.
30. Заєць О. Управлінські кадри освіти: проблеми підготовки / Ольга Заєць // Вища

освіта України. – 2007. – № 4. – С. 56-63.

31. Зима В. Управлінська комунікація та специфіка управлінського спілкування як основа успішної діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу / В.Зима // Гуманітарний вісник: наук.-метод. зб. - Переяслав-Хмельницький, 2006. – спецвипуск. – С. 178-185.
32. Калініна Л. Культура як цивілізаційний феномен в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом / Л.Калініна, Г.Калініна // Освіта і управління. – 2010. – № 2 – 3. – С. 70-78.
33. Калініна Л. Методичне забезпечення навчального модулю «стратегічне управління освітньою організацією» для керівників шкіл / Л.Калініна // Проблеми сучасного підручника. – К., 2009. – Вип. 9. – С. 26-29.
34. Калініна Л. Управління загальноосвітнім навчальним закладом із використанням інформаційних технологій / Л.Калініна // Рідна школа. – 2009. – № 11. – С. 18-26.
35. Карамушка Л. Принципи гуманізації управління як один з провідних принципів освітнього менеджменту / Л.Карамушка // Освіта і управління. – 2002. – № 4. – С. 41-60.
36. Карп'юк М. Духовно-екологічна та світоглядна культура освітнього менеджера в контексті реалізації завдань Болонського процесу / М. Карп'юк // Гуманітарний вісник: наук.- метод. зб. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – спецвипуск. – С. 213-221.
37. Климчук І. Управлінське рішення як основа менеджерської діяльності директора ЗНЗ / І.Климчук // Освіта і управління. – 2004. – № 2. – С. 79-83.
38. Ковальчук В. Мистецтво управління іншими [Концептуальні основи управління закладом освіти] / В.Ковальчук // Відкритий урок. – 2010. – № 4. – С. 14-15.
39. Королюк С. Управлінська культура керівника школи / С.Королюк // Директор школи. – 2008. – № 37 – 38. – С. 4-5.
40. Королюк С. Керівництво ЗНЗ: проблема вибору управлінських технологій / С.Королюк // Управління освітою. – 2005. – № 21. – С. 10-13.
41. Кравченко Л. Комплекс особистісних технологій само презентації менеджера освіти / Л.Кравченко // Вісник Львівського ун-ту. Сер. Педагогічна. – Львів, 2007. – Вип. 22. – С. 84-92.
42. Лосєва Н.М. Сучасний підхід до вивчення особистості керівника освіти / Н.М.Лосєва, Е.К.Степаненко // Педагогіка і психологія. – 2010. – № 3. – С. 64-73.
43. Мармаза О.І. В.І.Маслов – науковець та дослідник освітнього менеджменту / О.І.Мармаза // Управління школою. – 2007. – № 8. - С. 35-37.
44. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті / О.І.Мармаза. – Х. : Основа, 2007. – 448 с.
45. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління / О.І.Мармаза. – Х. : Основа, 2005. – 176 с.
46. Маслікова І. Методичний менеджмент як освітній феномен: теорія і практика продуктивного управління якістю людського ресурсу освітньої галузі / І.Маслікова // Управління школою. – 2007. – № 26. – С. 17- 24.
47. Маслікова І. Моніторингова система освітнього менеджменту / І.Маслікова. – Х. : Основа, 2005. – 144 с.
48. Москальова Л.Ю. Морально-етичний розвиток майбутніх керівників навчальних закладів як найважливіша передумова реформування освіти / Л.Ю.Москальова // Гуманітарні науки. – 2007. - № 2. – С. 18-24.
49. Науменко О. Маркетинг освіти в контексті Болонського процесу / О.Науменко // Освіта і управління. – 2006. – № 2. – С. 94-99.
50. Несин Н. Професійна компетентність керівника навчального закладу / Н.Несин // Відкритий урок. – 2010. – № 11. – С. 12-13.
51. Операйло С. Підходи до забезпечення менеджменту освітнім процесом / С.Операйло // Педагогіка вищої та середньої школи: наук.-метод. зб. – Кривий Ріг, 2006. – Вип.15. – С. 93-106.
52. Павлютенков Є. Образ ідеального керівника в історії науки управління /

- Є.Павлютенков // Управління школою. – 2006. – № 32 – 33. – С. 2-5.
53. Паращенко Л. Проблеми трансформації системи державного управління загальною середньою освітою в Україні (методологічний аспект) / Л.Паращенко // Освіта і управління. – 2010.- № 1. – С. 72-82. Пікельна В.С. Управління школою / В.С.Пікельна. – Х.: Основа, 2004. – 112 с.
54. Побірченко Н. Шкільний менеджмент / Н.Побірченко, Г.Лопушанська // Директор школи. – 2004. – № 29 – 30. – С. 27-37.
55. Погрібна Н. Функції інноваційної управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу / Н.Погрібна // Рідна школа. – 2006. – № 10. – С. 54-57.
56. Приходько В. Комунікативна компетентність керівника навчального закладу як основа професійної культури спілкування / В.Приходько // Управління школою. – 2007. - № 25. – С. 6-12.
57. Проценко Н. Менеджмент управлінської діяльності / Н.Проценко, К.Сокол // Директор школи. – 2008. – № 9. – С. 66-83.
58. Проблеми інноваційного освітнього менеджменту // Управління школою. – 2006. – № 10 – 12. – С. 2-29.
59. Рачова Н. Психологічний супровід управлінської діяльності / Н.Рачова // Психолог. – 2010. – № 3. – С. 9-13.
60. Рогова Т. Реалізація ідей особистісно орієнтованого підходу в управлінні педагогічним колективом / Т.Рогова // Рідна школа. – 2006. – № 4. – С. 21-24.
61. Руденко В.В. Складові управлінської культури директора школи / В.В.Руденко // Педагогіка толерантності. – 2002. – № 1. – С. 50-62.
62. Сорочан Т. Антикризові поради керівникові навчального закладу / Т.Сорочан // Управління освітою. – 2009. - № 11. – С. 3-5.
63. Тимошко Г. Про деякі аспекти підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до управління якістю освіти / Г. Тимошко // Освіта і управління. – 2006. – № 1. – С. 73-78.
64. Тимошко Г.М. Підготовка керівника навчального закладу у системі післядипломної освіти (регіональна модель) / Г.М. Тимошко // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. – К., 2004. – Вип. 35. – С. 214-230.
65. Тиханська Т. Технологія управління школою / Т.Тиханська // Все для вчителя. – 2008. – № 10. – С. 13-18.
66. Циба Т. Управління та логістичне функціонування системи освіти / Т.Циба // Рідна школа. – 2007. – № 6. – С. 39-41.
67. Шевченко Н. Моніторинг як засіб підвищення ефективності управління навчально-виховним процесом у загальноосвітньому навчальному закладі / Н.Шевченко, І.Капустін // Вісник тестування і моніторинг в освіті. – 2007. – № 10 – 11. – С. 25-30.
68. Шиян О. Використання управлінських технологій прогресивного досвіду України / О.Шиян // Директор школи. – 2008. – № 12. – С. 33-35.
69. Шульга Л. Українська система управління освітою: поступ до демократичного виміру / Л.Шульга // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 1. – С. 65-71.
70. Щербаков С. Аспекти управління навчальним закладом нового типу / С.Щербаков // Директор школи. – 2008. – № 12. – С. 46-51.
71. Щербань П. Основи управління закладами освіти / П.Щербань // Практична педагогіка / П.Щербань. – К., 2002. – С. 141-163.
72. Яковенко В.Д. Моделювання управління якістю діяльності навчального закладу / В.Д.Яковенко // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. – К., 2007. – Вип. 53. – С. 53-62.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України - <https://mon.gov.ua/ua>
2. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Офіційний сайт Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації <https://dniokh.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Департаменту освіти Харківської міської ради <http://www.kharkivosvita.net.ua/>
5. Офіційний сайт Управління освіти адміністрації Київського району Харківської міської ради <http://kievskiy-ruo.edu.kh.ua/>
6. Трудове законодавство <https://hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=1289>
7. Типове положення про атестацію педагогічних працівників зі змінами і доповненнями відповідно до наказу МОН України №1473 від 20.12.11 року “Про затвердження Змін до Типового положення про атестацію педагогічних працівників”. Режим доступу: http://slobidske-ruo.edu.kh.ua/mc/atestacya/polozhennya_pro_atestacyu_pedagogichnih_pracivnikov/